

HØRING: NOU 2006 : 2 STATEN OG DEN NORSKE KIRKE

Innledende kommentarer

Nye Norges Kristne Råd takker for muligheten til å avgi uttalelse om NOU 2006 : 2 Staten og Den norske kirke.

Nye Norges Kristne Råd er et nasjonalt felleskirkelig samarbeidsorgan som ble etablert 01.09.06 som resultat av en fusjon mellom Norges Frikirkeråd (etabl. 1903) og Norges Kristne Råd (etabl. 1992). 19 kirkesamfunn er medlemmer av Nye Norges Kristne Råd.

Uavhengig av debatten og høringen etter Gjøannes-utvalgets utredning har spørsmålet om forholdet mellom samfunn og religion og forholdet mellom majoritetskirken og minoritetskirkene stått sentralt i de økumeniske samtaler som har pågått de siste 10 – 15 årene. Arbeidet med disse spørsmålene på økumenisk grunn har tilført perspektiver som gjenspeiler seg i denne høringsuttalelsen. Sentrale verdier i samtaler mellom kirkene i mellom har vært religionsfrihet og likeverd, gjensidig anerkjennelse av hverandre som kristne kirker og erkjennelse av våre forpliktelser til i felleskap å løfte frem vår kristne arv. I rådets formål heter det i §2c at rådet "skal fremme respekt for religionsfrihet og menneskerettigheter, både i lovgivning og praksis på alle plan."

Sammendrag

1. De frikirkelige medlemssamfunnene i Nye Norges Kristne Råd mener på prinsipielt grunnlag at alle tros- og livssynsamfunn i Norge skal være likestilt. Mange av disse har følgelig avgitt egne uttalelser der de primært går inn for et skille mellom staten og Den norske kirke. Vi viser til høringsuttalelsene fra disse. Også Kirkemøtet for Den norske kirke har i sin flertallsuttalelse gått inn for å endre forholdet mellom staten og Den norske kirke ved at det direkte statlige kirkestyret avvikles og at kravet om ikke-diskriminering av andre tros- og livssynsamfunn ivaretas. Denne høringsuttalelsen uttrykker hva vi som kirker i Norge har funnet viktig å uttrykke sammen i denne høringen.
2. Nye Norges Kristne Råd mener at dagens statskirkesystem er problematisk i forhold til de menneskerettslige forpliktelsene Norge bør oppfylle. Nye Norges Kristne Råd anbefaler derfor at statskirkesystemet i sin nåværende form endres.
3. En lovforankret folkekirke representerer etter vår mening et skritt i riktig retning ettersom den på en bedre måte enn dagens ordning ivaretar likeverdsprinsippet og et legitimt krav om indre selvstyre for Den norske kirke.
4. Nye Norges Kristne Råd mener bestemmelsene i grunnlovens §12 om at halvparten av regjeringens medlemmer må tilhøre Den norske kirke må fjernes.
5. Nye Norges Kristne Råd mener at grunnlovens bestemmelser i §§ 16,21 og 22 bør endres slik at Den norske kirke gis indre selvstyre i større samsvar med kirkens egenart.
6. Nye Norges Kristne Råd mener bestemmelsene i grunnlovens §2 om oppdragerplikten må fjernes.
7. Nye Norges Kristne Råd anbefaler at det som erstatning for dagens § 2 utarbeides en samlede verdiparagraf for staten.
8. Nye Norges Kristne Råd mener at grunnlovens § 4 om Kongens bekjennelsesplikt bør oppheves. I en fremtidig kirkeordning er det rimelig å la trostilhørighet være et anliggende som Kongen selv har mulighet for å ta stilling til.

9. Nye Norges Kristne Råd mener at Den norske kirke også ved et skille mellom stat og kirke fortsatt skal eie sine kirkebygg.
10. Nye Norges Kristne Råd mener at det må utarbeides generelle støtteordninger til religiøse bygg som er underlagt verne- og fredningsbestemmelser.
11. Nye Norges Kristne Råd mener at Opplysningsvesenets fond ved en endring av relasjonen mellom staten og Den norske kirke bør overføres Den norske kirke.
12. Nye Norges Kristne råd mener at Regjeringen må sette i gang en utredning av en tros- og livssynspolitik.

Forholdet stat – religion. Overordnede perspektiver.

Innledningsvis vil vi peke på det uklare i spørsmålsskjemaets spørsmål 1 som vi anser som et hovedspørsmål. For det første er begrepet "statskirke" ikke et entydig begrep. De land som har ordninger som kan karakteriseres som "statskirker" har organisert og lovregulert disse på ulike måter. Finland vil f.eks ikke karakterisere sin ordning som en statskirkeordning. Andre vil karakterisere deres ordning som et eksempel på nettopp en slik ordning. For det andre vil det etter vår oppfatning være grunnlag for å betegne det endringsforslag som flertallet i Gjønnes-utvalget fremmer, som en statskirke. Denne ordning gir Den norske kirke en særstatus ved at de konstituerende lover som gir nærmere bestemmelser om Den norske kirke organisatorisk og ideologisk, fastsettes av nasjonalforsamlingen. Professor Eivind Smith sier bl.a. at "det er sterke grunner for å karakterisere et trossamfunn som "statskirke" dersom det har sitt konfesjonelle grunnlag bestemt av staten. Dette gjelder uavhengig av om trosgrunnlaget er fastlagt i Grunnloven eller ordinær lov". (Stat, kirke og menneskerettigheter, s. 58 – 59. Abstrakt forlag 2006)

Vi har som utgangspunkt valgt å tolke spørsmålet som et spørsmål om statskirkeordningen i sin nåværende form bør endres eller avvikles.

Staten slik vi forstår den, er et organisert uttrykk for det store folkefellesskapet som utgjøres av alle borgere av Norge. Gjennom demokratiske institusjoner organiseres ivaretagelsen av borgernes interesser og behov kollektivt og individuelt på en rekke områder når det gjelder velferd, sikkerhet, infrastruktur mv. For å avskjære mulighetene for flertallsdiktatur er minoritetenes rettigheter sikret gjennom internasjonale konvensjoner. Disse er gjennom Menneskerettighetsloven av 1999 implementert i norsk lov og skal ved motstrid med eksisterende lover gis forrang. Menneskerettighetene er minimumsstandarder utledet av mer overordnede prinsipielle verdier. Forholdet mellom staten og Den norske kirke kan derfor ikke isoleres fra et overordnet prinsipielt perspektiv ettersom dette faktisk handler om et så fundamentalt verdispørsmål som alle borgernes likeverd. For Nye Norges Kristne Råd er det derfor maktpåliggende å understreke at i et multireligiøst samfunn, må staten ta utgangspunkt i hvordan menneskerettighetsnormene best kan realiseres i samfunnet

Det norske statskirkesystemet har ikke eksplisitt blitt vurdert av overvåkningsorganene. Etter som flere land ved undertegningen av Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen (EMK) i 1950 hadde statskirkesystemet, har det tidligere vært antatt at denne type arrangementer ikke i seg selv har vært stridende med konvensjonen.

På den annen side er statsreligionssystemer omdiskutert i de menneskerettsfaglige miljøene. Enkelte forhold kan tyde på at fortolkningen av konvensjonene blir strengere, slik at de vurderinger som gjøres i dag vil være annerledes enn for 50 – 60 år siden. Det faktum at statsreligionssystemer i stor utstrekning har blitt avskaffet, kan tenkes å påvirke vurderingen av de menneskerettslige sider ved slike ordninger i mer restriktiv retning. FNs menneskerettighetskomité ved flere anledninger kommet med uttalelser som tilkjennegir en kritisk og mistenksom holdning overfor statsreligionssystemer generelt og det norske systemet spesielt. En grunnleggende skepsis til det norske statskirkesystemet kan f.eks leses ut av det svaret FNs menneskerettighetskomité gav etter gjennomgangen av Norges fjerde og femte periodiske rapport i henholdsvis 1999 og 2004.

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har kommet med uttalelser som understreker behovet for å skille mellom religiøse og statlige-politiske organer. Av nyere dato kan vi henvise til at domstolen i 2003 ga Tyrkia medhold i sin rett til å forby et politisk parti som ønsket å innføre en islamsk stat; - den såkalte "Refah-saken". Selv om denne saken ikke direkte referer til statskirkeordningen, tilkjennegir den en prinsipiell tenkning rundt forholdet mellom stat og religion som har sterk utbredelse. EMD viser i denne dommen både til sine tidligere henvisninger til sekularitetsprinsippet som "et av de grunnleggende statsprinsippene som harmonerer med rettsstatsprinsippene og respekten for menneskerettigheter og demokrati", og uttaler:

"Domstolen har gjentatte ganger understreket statens rolle som den nøytrale og upartiske organisator av utøvelsen av de ulike religionene, overbevisningene og trosretningene, og slått fast at denne rollen bidrar til offentlig orden, religiøs harmoni og toleranse i et demokratisk samfunn."

I norsk sammenheng henvises ofte til at den individuelle religionsfriheten er tilfredsstillende sikret i og med grunnlovens §2. Religionsfriheten har også en kollektiv dimensjon som er uttrykt både i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (FNSP). Professor Eivind Smith viser til at den kollektive religionsfriheten, - retten til å utøve sin tro sammen med andre, innebærer at individets rettigheter også følger de organiserte felleskap av troende individer. Under henvisning til ikke-diskrimineringsbestemmelsene i EMK art 14 og FNSP art. 2 sier han bl.a.:

"Men i den grad fellesskapet av troene er beskyttet må anvendelsen av de primære rettighetsbestemmelsene (herunder reglene om religionsfrihet) altså skje under hensyn til at de ulike trossamfunn skal behandles likt." (Stat, kirke og menneskerettigheter, s. 58–59. Abstrakt forlag 2006)

Denne måten å forstå religionsfriheten på er i overensstemmelse med den definisjon av religionsfrihet som Dissenterlovskomiteen kom med i sin innstilling i 1962:

"Full religionsfrihet innebærer en rekke ting: Rett for den enkelte til å ha den tro han vil, til å gi uttrykk for den privat og offentlig, til fri gudsdyrkelse alene eller sammen med andre; religiøs tale-, trykke-, møte-, og organisasjonsfrihet; strafferettslig vern mot krenkelse av religiøs tro og bekjennelse, og mot forstyrrelse av gudstjenester og møter, rett til fritt å skifte tro og trossamfunn, rett til ikke å tro, til å stå utenfor og propagandere mot hvilken som helst tro og kirke, frihet fra enhver plikt til å overholde religiøse bud fra en tro eller en kirke man ikke er tilsluttet (f.eks. helligdagslovgivning), og fra plikt til å yte noen økonomisk støtte til et trossamfunn man ikke er tilsluttet; frihet for foreldre til å oppdra sine barn i samsvar med den religiøse tro de har.

Full religiøs frihet forutsetter også religiøs likestilling. Staten må ikke gjøre offentlige rettigheter og plikter avhengige av noen bestemt religiøs bekjennelse. Den må ikke gjøre forskjell på religionene, tillate noen og forby andre, eller støtte noen og ikke andre. (Innstilling om lov om trossamfunn av 4. juni 1962 s. 17)

De fleste europeiske land, som for øvrig kunne ha påberopt seg en enda lengre kulturell-historisk tradisjon for sine statsreligionssystemer, har avskaffet disse med henvisning til modernitetens liberale demokratiske idealer. I Sverige var f. eks hensynet til religionsfriheten avgjørende for den prosessen som ledet frem til den endrede relasjonen mellom staten og Svenska Kyrkan fra 2000.

Nye Norges Kristne Råd slutter seg til flertallet i Gjønnes-utvalget (18 av 20) når det sier at statskirkesystemet i sin nåværende form bør endres. Ideelt sett vil, som tidligere påpekt, de fleste av frikirkene primært foretrekke en prinsipiell og juridisk likestilling mellom alle tros- og livssynsamfunn i Norge. Dette er etter deres mening mest i samsvar med de demokratiske ideer og menneskerettighetsnormene Norge har sluttet seg til.

På den annen side anerkjenner disse kirkesamfunn Den norske kirkes rolle i norsk kulturell og religiøs tradisjon. Selv om Den norske kirke skulle bli prinsipielt og juridisk likestilt med andre tros- og livssynsamfunn, vil den forstasatt være en majoritetskirke. I kraft av sin utbredelse og størrelse vil den ha en posisjon som vil oppleves annerledes enn for andre tros- og livssynsamfunn. Dette vil nødvendigvis også prege forholdet mellom myndigheter og denne kirke i fremtiden. Vi vil henvise til ulike typer praksis som er etablert i flere europeiske land hvor det ut fra ulike hensyn er utformet ordninger som søker å videreføre samarbeidsforhold skapt av historiske tradisjoner og politiske og sosiale omstendigheter.

Det er viktig for Nye Norges Kristne Råd å understreke at forandres grunnlovens § 12 med de øvrige endringer som må følge av dette og gis Den norske kirke mulighet til å bli et selvstendig rettssubjekt, ser vi at behovet for opplevd kontinuitet kan tale for en mellomløsning i form av en lovforankret folkekirke.

Det kan på prinsipielt grunnlag reises innvendinger mot at Stortinget skal fastsette en egen rammelov for Den norske kirke. Det kan hevdes at en slik regulering av et trossamfunns basis innebærer en inngripen i dette trossamfunns indre anliggender fra myndighetenes side som krenker dette trossamfunns religionsfrihet. Det vil ikke ha den samme frihet som alle de andre tros- og livssynsamfunnene har. Enkelte vil imidlertid betrakte dette som en nødvendig overgangsordning for å komme videre fra dagens ståsted og derfor kunne gi sin subsidiære støtte til en løsning i retning av en lovforankret folkekirke. De innvendinger som kan reises fra et prinsipielt ståsted kan forsvares med den samme vurdering som man gjorde ved endring av stat-kirkerelasjonen i Sverige:

.....en begränsad reglering av trossamfundets Svenska kyrkans förhållanden strider inte mot religionsfriheten eftersom den bygger på Svenska kyrkans egen självförståelse som den önskar få uttryckt i lag.
Staten och trossamfunden: Rättslig reglering (SOU 1997:41)

Vi forutsetter at det i et arbeid med utviklingen av en slik særlov ikke vil bli lagt føringer som strider mot Den norske kirkes selvforståelse og indre frihet.

Ut fra en helhetlig vurdering vil Nye Norges Kristne Råd anbefale at statskirkesystemet i sin nåværende form endres. En lovforankret folkekirke representerer etter vår mening en utvikling i riktig retning ettersom den på en bedre måte ivaretar likeverdsprinsippet og et legitimt krav om indre selvstyre for Den norske kirke.

Vi mener at vi med dette har svart på høringens to første spørsmål.

Problematisk sider ved dagens statskirkeordning

Utover de generelle prinsipielle overveielser som er redegjort for ovenfor vil vi peke på enkelte sider ved grunnlovsbestemmelsene om dagens statskirkeordning som vi finner problematiske sett i forhold til prinsippene om religionsfrihet.

Grunnlovens § 12

Det er kravet om at halvparten av regjeringsmedlemmene må tilhøre Den norske kirke som er det mest problematiske ved dagens statskirkeordning. Artikkel 25 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter slår fast:

Enhver borger skal, uten noen form for forskjellsbehandling som nevnt i artikkel 2 og uten urimelige begrensninger, ha rett og anledning til:

- (a) Å ta del i varetakelsen av offentlige anliggender, direkte eller gjennom fritt valgte representanter.*
- (b) Å avgi stemme og bli valgt ved frie periodiske valg som skal bygge på alminnelig og lik stemmerett og hemmelig avstemning, som sikrer at velgernes vilje kommer fritt til uttrykk.*
- (c) På alminnelige og like vilkår å ha adgang til offentlig tjeneste i sitt land*

FNs menneskerettighetskomité har understreket at det ikke er anledning til å utestenge medlemmer av bestemte religiøse grupper fra offentlige stillinger. Bestemmelsene i grunnlovens §12 gjør trossamfunnstilhørighet til et tema når landets utøvende politiske ledelse skal settes sammen. Dette harmonerer dårlig med intensjonene i FN-konvensjonens artikkel 25. I et moderne demokrati basert på borgernes likeverd er det en menneskerett å slippe å oppleve at religiøs eller livssynsmessig tilhørighet begrenser enkeltmenneskers muligheter i vårt politiske system. Det kan føre til at personer uten medlemskap i Den norske kirke, men som i en gitt situasjon pga kvalifikasjoner er ønsket som medlem av en regjering, må tre tilbake til fordel for en som kan vise til et slikt medlemskap. Dette forhold oppleves av minoritetene som krenkende og diskriminerende. Kirkemøtets har også i sin uttalelse under pkt 2.1.2 konkludert med at Den norske kirke som kirke ikke kan støtte en videreføring av Grunnlovens §12.

At bestemmelsen har bidratt både til raske innmeldinger i Den norske kirke, omlegginger av departementsstrukturen og vansker med å få regjeringskabalene til å gå opp pga av bl.a. sterkt frikirkelig innslag i regjeringen, er vel kjent. Sett i historisk perspektiv er dette den siste begrensning som er lagt på ikke-statskirkemedlemmers muligheter i det offentlige liv. I dag er grunnlovens § 12 etter vårt skjønn det mest alvorlige uttrykk for religiøs diskriminering i det norske statskirkesystemet. Den norske Helsingfors-komiteen har i sin rapport for 2005 pekt på denne menneskerettslige uakseptable innskrenkingen i religionsfriheten i Norge:

The committee called for a revision of the Constitution, arguing that freedom of religion is inadequate if someone must submit to a certain denomination in order to become a member of Cabinet.

Nye Norges Kristne Råd slutter seg til Gjønnnes-utvalgets konklusjon om at denne paragrafen må oppheves. Vi er innforstått med at dette vil endre premissene for Kongens kirkestyre. Den videre utforming av Den norske kirkes fremtidige kirkeordning er ikke et anliggende for Nye Norges Kristne Råd.

Grunnlovens §§ 16,21 og 22

Sivertsen-utvalget pekte i sin tid på det dilemma som lå i at Den norske kirke på den ene siden har en særlig privilegert stilling sammenlignet med andre trossamfunn, men "den savner til gjengjeld de andres organisatoriske selvstendighet, frihet og selvstyre" (NOU 1975:30 s. 151). I det stadig utviklende samarbeidet mellom Den norske kirke og andre kirker og ikke-kristne tros- og livssynsamfunn fremstår Den norske kirke med en egenforståelse som trossamfunn. Dette forsterkes av Den norske kirkes uttalte selvforståelse som "bekjennende, misjonerende, tjenende og åpne folkekirke". Denne tydeliggjøring av basis, formål og vide målgruppe understreker Den norske kirkes rolle i samfunnslivet som trossamfunn og ikke som statlig religionsvesen. I et pluralistisk samfunn der meningsdannelsen, også på livssynområdet, skjer i brytning mellom de ulike aktørene, er det betenkelig at staten gjennom en egen religiøs institusjon integrert i statsapparatet, har en tydelig partsrolle. For Den norske kirke ville det å være en uavhengig aktør skape en prinsipielt mer ryddig situasjon.

Staten har gjennom politiske valgte og oppnevnte organer avgjørende innflytelse over utnevning av øverste ledere, og organisatoriske og økonomiske føringer for trossamfunnet Den norske kirke. Utforming av liturgier er nå delegert fra Kongen til kirkelige organer. Vi mener Den norske kirke må få rett til å bli et selvstendig rettssubjekt med selvstyre i indre forhold. Sluttklæringen av januar 1989 fra OSCE's Wien-møte danner grunnlaget for medlemsstatenes politiske implementering av Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen. Der heter det bl.a i art. 16.4:

In order to ensure the freedom of the individual to profess and practise religion or belief, the participating States will, inter alia, respect the right of these religious communities to

- *establish and maintain freely accessible places of worship or*
- *assembly, organize themselves according to their own hierarchical and institutional structure,*
- *select, appoint and replace their personnel in accordance with their respective requirements and standards as well as with any freely accepted arrangement between them and their State.*

Som trossamfunn må Den norske kirke ha en rett til selv å definere sin bekjennelse, organisasjonsform og velge sine ledere. Statskirken i sin opprinnelige form var en kongekirke. Monarken personlig var det øverste kirkestyre. Det foregikk en nedbygging av den personlige kongemakt til omkring 1905. Regjeringen har etter innføringen av parlamentarismen sin base i Stortinget som ikke er konfesjonelt forpliktet. Statsrådene utvelges av statsministeren som ikke trenger å være medlem av Den norske kirke. Sammensetningen av Regjeringen og dermed også av kirkelig statsråd skjer på politiske premisser. Også i kirkesaker er Regjeringen (kirkelig statsråd) ansvarlig overfor et Storting som ikke er konfesjonsbundet.

Stortinget har både lovgivningskompetanse og styringsmuligheter gjennom bevilgningspolitikken. Andelen stortingsrepresentanter som står utenfor statskirken har vært stadig økende og ved valget i 2001 utgjorde denne gruppen 25% av stortingsrepresentantene.

Ordningen hvor sekulære politiske organer har avgjørende innflytelse over vesentlige anliggender internt i et trossamfunn, vekker internasjonal undring. I andre sammenhenger ville vi funnet det uakseptabelt dersom religiøse ledere måtte godkjennes av myndighetene. Det ville vært utenkelig om myndighetene skulle blande seg inn i tilsvarende forhold i de andre trossamfunnene. Den norske kirke har ikke den samme frihet som de andre kirkene og trossamfunnene har.

Grunnlovens § 2

Grunnlovens § 2 inneholder en tvetydighet og et paradoks som mange finner prinsipielt vanskelig å forsvare. § 2 stadfester på den ene side borgernes individuelle religionsfrihet samtidig som den fastslår hva som er statens offentlige religion

Det har fra livssynminoriteter blitt påpekt at henvisningen til en bestemt konfesjon i grunnlovens § 2 oppleves diskriminerende og stigmatiserende. Her vil vi henvise til hva som ovenfor er sagt om statens rolle som nøytral tilrettelegger for enkeltindividets og trossamfunns utøvelse av sin frie religionsutøvelse.

Grunnlovens bestemmelser i § 2 om plikten for foreldre som tilhører den offentlige religion å oppdra sine barn i denne ble påtalt av FNs menneskerettighetskomité i forbindelse med Norges 4. periodiske rapport i 1999. Da komiteen registrerte at intet hadde skjedd i forhold til dette ved avgivelsen av den femte periodiske rapport i 2004, repliserte komiteen i pkt 15:

"Komiteen merker seg at Grunnloven § 2 annet ledd annet punktum, der det fastsettes at den som bekjenner seg til den evangelisk-lutherske tro, plikter å oppdra sine barn i samme, foreslås opphevet, og gir på nytt uttrykk for bekymring over at denne bestemmelsen er i strid med konvensjonen (art. 18). Parten bør uten opphold oppheve denne grunnlovsparagrafen."

Nye Norges Kristne Råd anbefaler at bestemmelsene om foreldres oppdragerplikt i grunnlovens § 2 endres i tråd med FNs anbefaling.

Grunnlovens § 4

Spørsmålet om Kongens bekjennelsesplikt etter grunnlovens § 4 er ikke vesentlig i forhold til de mer overordnede sider ved stat-kirkespørsmålet. I en fremtidig kirkeordning er det rimelig å la trostilhørighet være et anliggende som Kongen selv har mulighet for å ta stilling til. Derfor anbefaler vi at bestemmelsene om Kongens bekjennelsesplikt oppheves.

Andre spørsmål

Finansieringsordninger

Vi har en tradisjon i Norge for at fellesskapets økonomiske midler benyttes til samfunnsnyttige formål. Det er en naturlig konsekvens av religionsfriheten, og i samsvar med våre velferdsstatstradisjoner at staten bidrar positivt til at kirker, tros- og livssynsamfunn får gode og tjenlige vilkår for sin virksomhet. Dnk og de øvrige tros- og livssynsamfunnene ivaretar viktige forhold i enkeltmenneskers liv og dermed av stor samfunnsmessige betydning. For å sikre at retten til religionsfrihet er reell er det vesentlige at samfunnet bidrar til finansieringen av tros- og livssynsamfunnes virksomhet.

Diskusjonen dreier seg derfor ikke om, men på hvilken måte fellesmidler skal samles inn og fordeles til tros- og livssynsamfunn. Vi er av den oppfatning at ordninger som gir økonomiske incitament til utmeldelse av Dnk eller andre trossamfunn bør unngås. Dette var i sin tid vesentlige argumenter mot å fritta dissenterne fra å betale kirkeskatt og også noe av bakgrunnen for ønsket om å endre tidligere praksis med direkte fradrag i personbeskatningen for personer utenfor Dnk. Dette ble som kjent endret ved trossamfunnsloven av 1969 og medfølgende ordninger med statlige og kommunale tilskudd som erstattet de tidligere personlige fradrag.

I praksis betyr dette at dagens ordning med offentlige bevilgninger til tros- og livssynformål kan opprettholdes. Verdien av de ordninger som nå er etablert for kvalitetsikring av medlemslister vil kunne utnyttes videre. Det er intet som taler for at den etablerte praksis bør endres til fordel for mer kompliserte og byråkratiske ordninger. Utover dette må det bli opp til det enkelte trossam-

funn å samle inn øvrige midler samtidig som vi vil understreke betydningen av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner.

Verdiparagraf for staten

Spørsmålet om grunnloven skal ha en såkalt verdiparagraf er uavhengig av spørsmålet om forholdet mellom Staten og Den norske kirke. At enkelte oppfatter konfesjonsforankringen i grunnlovens paragraf 2 som en verdiparagraf er en sak for seg. En slik oppfatning er ikke historisk begrunnet men en i ettetid tillagt betydning. Vi kan ut fra en samlet vurdering se at det kan være behov for en samlet erstatning for dagens § 2.

Eierskapet til kirkebyggene

Spørsmålet om hvem som eier kirkebyggene er etter vår oppfatning klart. Den norske kirke bør fortsatt eie sine kirker. Slik er hovedregelen i dag. Den norske kirkes organisering av dette eierskapet er et internt kirkelig anliggende. Med eierskapet hører også ansvaret for vedlikehold.

Fredede og verneverdige kirker

Dersom det skal etableres egne økonomiske tilskuddsordninger for fredede og verneverdige kirkebygg, mener vi at det er viktig at slike ordninger blir allmenne slik at også religiøse bygg tilhørende andre trossamfunn og som har eller i fremtiden vil få vernestatus, omfattes av ordningen.

Opplysningsvesenets fond

Spørsmålet om eiendomsretten til fondet har vært utredet og drøftet i mange omganger. Spørsmålet er først og fremst et politisk spørsmål og vi mener at fondet bør tilfalle Den norske kirke når den ved en endret relasjon til staten blir et selvstendig rettssubjekt.

Folkeavstemming

Til tross for at spørsmålet om bruk av folkeavstemming ikke er tema for høringen, vil vi komme nærmere spørsmålet på bakgrunn av at dette er reist i den offentlige debatt.

I de siste utredninger som har blitt gjort om relasjonen mellom stat og kirke har en hovedbegrunnelse for endring vært hensyntagen til menneskerettighetsnormene og religionsfrihetsprinsippet. I slike prinsipielle spørsmål vil det ikke være rett å bruke folkeavstemming, særlig i en situasjon der majoritetsreligionens særstatus er omdiskutert og av minoritetene oppleves som diskriminerende. De rettigheter minoritetene har kan ikke settes til side av et flertall i en folkeavstemming. De politiske myndighetene har i alle fall et ansvar for å ivareta både de juridiske og politisk-moralske forpliktelsene som man har etter ratifisering internasjonale konvensjoner og traktater. Det vil dessuten være vanskelig å formulere en problemstilling egnet for folkeavstemming og som tilfredstiller de ovennevnte menneskerettslige hensyn.

Utredning av en samordnet tros- og livssynspolitikk

Gjønnes-utvalget har i forbindelse med drøftingen av sitt mandat kommet med følgende enstemmige anbefaling:

“Det faller utenfor mandatet å gjennomgå og foreslå en samordnet tros- og livssynspolitikk for det norske samfunnet. Utvalget anbefaler at et slikt arbeid settes i gang når det fremtidige forholdet mellom staten og Den norske kirke er avklart.”

Nye Norges Kristne Råd mener Gjønnes-utvalget her kommer med et viktig innspill. Vi mener at et slikt arbeid må settes i gang raskere en utvalget antyder, etter som avklaring av alle enkeltheter i Den norske kirkes relasjon til staten kan strekke seg ut over et lengre tidsrom.

Det bør i denne sammenheng vurderes om dagens §16 bør erstattes av en grunnlovsforpliktelse for staten til å sikre religionsfriheten reelt ved å føre en aktiv og støttende religionspolitikk.